

Nr 580

Av herrar **Fälldin** och **Larsson** i Borrby, om statligt skadeståndsansvar vid kriminalvård i frihet.

(Lika lydande med motion nr 390 i Första kammaren)

År 1948 uppfördes å riksstaten ett särskilt anslag till ersättning för skador som vållats genom brottslig gärning av rymlingar från vissa anstalter, nämligen fångvårdsanstalter, ungdomsvårdsskolor, mentalsjukhus och allmänna vårdanstalter för alkoholmissbrukare. År 1952 utsträcktes ersättningsmöjligheterna till att gälla jämväl skadegörelse begången under kortvarig permission samt s. k. frigång från sådana anstalter och år 1958 ytterligare till att omfatta skadegörelse av alla permitterter oavsett permissionens längd. Enligt beslut av 1963 års riksdag utsträcktes ersättningsmöjligheterna ytterligare.

Genom beslut den 28 juni 1963 gav Kungl. Maj:t föreskrifter rörande disposition av det för budgetåret 1963/64 under femte huvudtiteln anvisade anslaget till Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl. (SFS nr 470). Dessa föreskrifter har senare ersatts av de ändrade bestämmelser, som Kungl. Maj:t utfärdat den 25 maj 1967 beträffande anslaget för budgetåret 1967/68. Bestämmelserna finns intagna i SFS 1967: 219. Samma bestämmelser gäller för motsvarande anslag för budgetåret 1969/70.

Ersättning från anslaget beviljas av Kungl. Maj:t, socialstyrelsen eller skolstyrelse i den ordning som anges i SFS 1967: 219.

Till socialstyrelsen inkom

under år 1965	cirka 200 ärenden
» » 1966	» 300 »
» » 1967	» 560 »
» » 1968	» 950 »

Av bestämmelserna i ovan angivna brev framgår att skador vållade av personer som *överförs till vård utom anstalt* från ungdomsanstalt (tillhör kriminalvården) eller *villkorligt frigivits från fångvårdsanstalt* icke får ersättas ur rymlingsanslaget. I ömmande fall kan eventuell ersättning för skador vållade av sådana personer utgå av anslag till extra utgifter.

Första lagutskottet har i utlåtande nr 38 till 1966 års riksdag uttalat sig för ett utbyggande av statens ansvar för skada av rymlingar att omfatta i första hand personskadorna vållade t. ex. av dem som är föremål för kriminalvård i frihet.

Socialstyrelsen har i flera utlåtanden till Kungl. Maj:t anslutit sig till vad lagutskottet anfört och därvid bl. a. framhållit de risker kriminalvård i frihet medför

för allmänheten. Vidare har framhållits att sådana risker blir särskilt påtagliga när det gäller personer, som redan tidigare visat sig vara farliga för annans säkerhet.

Under senare år har kriminalvård i frihet tillämpats i allt större utsträckning, och det kan förväntas att denna utveckling kommer att fortsätta. Den öppna kriminalvården anses ju i ett stort antal fall vara bättre än vård på slutananstalt.

Emellertid är det uppenbart att allmänheten genom en utvidgad kriminalvård utsättes för större risker för skada till person och egendom. Det måste i en sådan situation framstå som rättvist att samhället träder in och ersätter skador som vållats den enskilde medborgaren eller hans egendom. De nuvarande bestämmelserna innehåller en del begränsningar som icke kan anses befogade. Sålunda lämnas ersättning endast vid skada som orsakats av person som »beviljats tillfällig permission», medan ersättning ej utgår om den skadevällande haft annan permission. Numera är ju längre permissioner ganska vanliga.

Såsom första lagutskottet framhöll i sitt utlåtande nr 38 år 1966 bör principen vara den att alla skador, orsakade av personer som är föremål för kriminalvård i frihet, skall ersättas av statsmedel. Denna princip skall gälla såväl personskadorna som skada på egendom.

Beträffande ersättningens storlek tillämpar socialstyrelsen bland annat följande allmänna regler för ersättning:

Behovsprövning med hänsyn till den skadelidandes situation förekommer som regel inte.

Ersättning lämnas inte för skada som omfattas av tagen försäkring. Om försäkringsbolaget uppskattar skadan till lägre belopp än den skadelidande gör, ersätter inte staten mellanskillnaden.

Om den skadelidande genom vårdslöshet eller bristande varsamhet underlättat skadans uppkomst, brukar den statliga ersättningen jämkas. Så sker t. ex. vid stöld av pengar och dyrbara föremål som förvarats på mindre betryggande sätt. Om den skadelidande visat stor vårdslöshet, kan framställningen helt avslås.

För skada, som vållats genom bedrägeri, utgår ersättning endast i undantagsfall. Ränta på begärd skadeersättning utbetalas som regel inte.

Ersättning utgår inte till statlig myndighet eller institution.

Ersättning lämnas inte heller försäkringsbolag i anledning av regressanspråk.

Det kan väl sättas i fråga huruvida sådana allmänna regler för beräkning av ersättning bör intagas i den författning som Kungl. Maj:t utfärdar beträffande anslagens användning.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om utredning av frågan om ersättning av statsmedel för alla skador till person eller egendom, vilka orsakas av dem som är föremål för kriminalvård i frihet.

Stockholm den 27 januari 1970

Thorbjörn Fälldin (cp)

Einar Larsson (cp)
i Borrbý